

خرید کتاب های کنکور

با تخفیف ویژه

و
ارسال رایگان

Medabook.com

مدابوک

یک جله تماس تلفنی رایگان

با مشاوران رتبه برتر

برای انتخاب بهترین منابع

دبیرستان و کنکور

۰۲۱ ۲۸۴۲۵۲۱۰

فهرست مطالب
جامعه‌شناسی دهم

شماره صفحه	فهرست مطالب
۶	آزمون نوبت اول (۱)
۸	آزمون نوبت اول (۲)
۹	آزمون نوبت اول (۳)
۱۰	آزمون نوبت اول (۴)
۱۲	آزمون نوبت دوم (۱)
۱۴	آزمون نوبت دوم (۲)
۱۶	آزمون نوبت دوم (۳)
۱۸	آزمون نوبت دوم (۴)
۲۰	آزمون نوبت دوم (۵)
۲۲	آزمون نوبت دوم (۶)
۲۴	آزمون نوبت دوم (۷)
۲۶	آزمون نوبت دوم (۸)
۲۸	پاسخنامه تشریحی
۳۸	خلاصه درس‌ها

سوالات آزمون های ترم اول و ترم دوم

سوالات آزمون های ترم اول و ترم دوم

آزمون نوبت اول (۴)

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست

کنش اجتماعی تنها در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی‌گیرد.

کنش اجتماعی خردترین پدیده اجتماعی است.

پیامدهای غیرارادی کنش انسانی قطعی است.

با توجه به ارادی بودن کنش، فعالیت‌هایی مانند بسته شدن چشم هنگام نزدیک شدن

جسم به آن، کنش محسوب می‌شوند.

ب) جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید.

نوعی کنش است که با توجه به دیگران انجام می‌شود: -----

به شیوه انجام کنش اجتماعی که مورد قبول افراد جامعه است گفته می‌شود: -----

ارزش‌هایی که مردم به آن عمل می‌کنند این از قلمروهای جهان اجتماعی را می‌سازد: -----

جهان‌های اجتماعی مختلف را می‌توان بر اساس این معیارها ارزیابی کرد: ----- و -----.

ج) گزینه درست را انتخاب کنید.

کدام پدیده در قلمرو آرمانی جهان اجتماعی قرار می‌گیرد؟

○ (۱) امنیت در یک کشور آشوب‌زده ○ (۲) انقلاب اسلامی در ایران

کدام یک را می‌توان از اهداف میان‌مدت دانست؟

○ (۱) انجام تکالیف درسی ○ (۲) قبول شدن و به کلاس بالاتر رفتن

فرهنگ هر جامعه چگونه به نسل بعدی منتقل می‌شود؟

○ (۱) تعلیم و تربیت ○ (۲) وراثت

جهان اجتماعی و نظم آن چگونه است؟

○ (۱) تکوینی ○ (۲) اعتباری

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

برای کنش فردی بیرونی و درونی مثال بزنید.

منظور از لایه‌های سطحی و عمیق در جهان اجتماعی چیست؟

آرمان اجتماعی چیست؟

قوانین راهنمایی و رانندگی چه فرصت و چه محدودیتی را برای انسان‌ها فراهم می‌کند؟

ه) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

هدف‌دار بودن کنش انسان به چه معناست؟ مثال بزنید.

برای پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش انسان مثال بزنید.

جهان اجتماعی را با یک موجود زنده مقایسه کنید (۲ مورد).

آیا پدیده‌های طبیعی مثل سیل می‌توانند به جهان اجتماعی راه یابند؟

آزمون نوبت دوم (۲)

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست

۱ لیز خوردن روی پوست موز پیامد ارادی کنش است.

۲ کنش اجتماعی تنها در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی‌گیرد.

۳ قوانین راهنمایی و رانندگی نسبت به علائم راهنمایی بعد ذهنی کم‌رنگ‌تری دارد.

۴ ارزش‌های اجتماعی در آرمان‌ها متبلور می‌شوند.

ب) جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید.

۵ به دلیل ویژگی کنش، کسی که به زبانی آگاهی ندارد، نمی‌تواند با آن زبان صحبت کند.

۶ این موضوع که «برای دانا شدن باید به مدرسه رفت» یک است و در لایه‌های جهان اجتماعی قرار دارد.

۷ هر جهان اجتماعی بر اساس خود، افق‌ها و ظرفیت‌های جدیدی را برای انسان‌ها فراهم می‌کند.

۸ تصور اعضای جهان اجتماعی از وضعیت مطلوب فرهنگ، سیاست و خانواده است.

ج) هر یک از عبارات ستون سمت راست را به عبارت مناسب از ستون سمت چپ وصل کنید.

● فرهنگ	● (۹) آگاهی مشترک و عمومی
● عقل	● (۱۰) حاصل کنش اجتماعی انسان‌ها
● امنیت	● (۱۱) ابزار شناخت ارزش‌ها
● تجربه	● (۱۲) ملاک هویت‌یابی افراد
● عقاید و ارزش‌ها	

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

جدول زیر را کامل کنید.

ویژگی	اکتسابی	انتسابی	فردی	اجتماعی	ثابت	متغیر
وقت‌شناس						
.....		✓		✓	✓	

۱۴ انسان‌ها با توجه به کدام امر، کنش‌های خود را انجام می‌دهند؟

۱۵ برای کنش درونی فردی و بیرونی اجتماعی مثال بزنید.

۱۶ دو مورد از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی چیست؟

۱۷ عامل پیدایش جهان اجتماعی مختلف چیست؟

۱۸ ملاک حق بود یک ارزش چیست؟

آزمون نوبت دوم (۶)

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست

در سال ۱۳۹۳ اصول کلی سیاست‌های جمعیتی ایران تصویب شد.

دو معنای از خودبیگانگی شامل از خودبیگانگی فطری و از خودبیگانگی حقیقی است.

مسدود بودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی برای همهٔ اقشار جامعه را انسداد اجتماعی می‌گویند.

حق و باطل بر مدار بینش و گرایش جهان‌های اجتماعی، دچار تغییر نمی‌شود.

ب) جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید.

کسانی که نگاه به تاریخ بشریت دارند از جهان‌های اجتماعی متفاوتی، مثل غرب، اسلام و ... یاد می‌کنند.

اولین و مهم‌ترین آشنایی‌های کودک با جهان اجتماعی از طریق به دست می‌آید.

جابه‌جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر را می‌گویند.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی براساس شکل می‌گیرد.

ج) گزینهٔ درست را انتخاب کنید.

اگر جهان اجتماعی فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند، دچار می‌شود.

☐ (۱) تعارض فرهنگی	☐ (۲) تزلزل فرهنگی
☐ (۳) از خودبیگانگی	☐ (۴) خودباختگی

کدام گزینه به ویژگی نظم جهان اجتماعی اشاره ندارد؟

☐ (۱) طبیعی نیست.	☐ (۲) با اراده و آگاهی شکل می‌گیرد.
☐ (۳) قراردادی است.	☐ (۴) تکوینی است.

کدام گزینه به یک پیامد غیرارادی اشاره ندارد؟

☐ (۱) کمبود آب در اثر مصرف بی‌رویهٔ آن	☐ (۲) احساس خستگی پس از ورزش طولانی‌مدت
☐ (۳) ابتلا به بیماری‌های قلبی در اثر مصرف دخانیات	☐ (۴) جرمه‌شدن رانندهٔ خطاکار توسط پلیس

خردترین پدیدهٔ اجتماعی چیست؟

☐ (۱) هنجار اجتماعی	☐ (۲) کنش اجتماعی
☐ (۳) ارزش اجتماعی	☐ (۴) کنترل اجتماعی

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

یک مثال برای تأثیر جهان طبیعی بر جهان نفسانی بنویسید.

برخورد جهان اسلام با مهاجمان طی جنگ‌های صلیبی چگونه بود؟

ایران آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را چگونه تعقیب می‌کند؟

شیوهٔ سرمایه‌داری یعنی چه؟

کدام جهان‌های اجتماعی آدمی را از حقیقت جهان و آدمی بیگانه می‌کند؟

هویت حقیقی چیست؟

آزمون نوبت دوم (۸)

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

☐ درست ☐ نادرست

پیامد غیرارادی کنش انسانی، قطعی است؛ یعنی حتماً انجام می‌شود.

☐ درست ☐ نادرست

کنش اجتماعی نوعی کنش است که با توجه به دیگران انجام می‌شود.

☐ درست ☐ نادرست

جهان اجتماعی با انتقال ارزش‌های خود به نسل‌های بعد تداوم می‌یابد و این ارزش‌ها از طریق وراثت از نسلی به نسل بعد منتقل می‌شود.

☐ درست ☐ نادرست

وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط باهم در نظر بگیریم، ارزش اجتماعی آشکار می‌شود.

ب) جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید.

در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد می‌گویند.

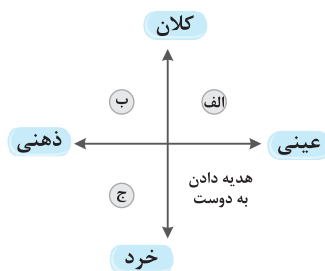
جهان متجدد رویکرد و این جهانی دارد و در جهت برخورداری از زندگی دنیوی و تسلط انسان بر این عالم گام برمی‌دارد.

جهان اجتماعی فعالانه با جهان اطراف خود ارتباط برقرار می‌کند.

لایه‌های جهان اجتماعی امکان تغییر بیشتری دارند.

ج) کامل کنید.

نمودار روبه‌رو را کامل کنید.

با استفاده از عبارات «بانکداری اسلامی - احترام به پدر و مادر - بستن کمربند ایمنی» جدول زیر را تکمیل کنید.

آرمان‌های بیرون قلمرو واقعی	آرمان‌های درون قلمرو واقعی

د) وصل کنید.

هر یک از موارد سمت راست را به عبارت‌های ستون سمت چپ متصل نمایید.

درون جهان اجتماعی	● قوه قضاییه
بیرون جهان اجتماعی	● بارندگی
	● ماشین حساب
	● معادن اورانیوم

پاسخ نامه تشریحی

اجتماعی خانوادگی، شغلی و... متناسب با خود را پدید می‌آورد و در برابر هویت‌های مخالف خود مقاومت می‌کند، در مقابل هویت فرهنگی تا زمانی دوام می‌آورد که عقاید و ارزش‌های مربوط به آن، مورد پذیرش اعضای جهان اجتماعی باشد.

۱۹

تزلزل فرهنگی هنگامی رخ می‌دهد که عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند، مورد تردید قرار گیرند و ثبات و استقرار خود را در زندگی مردم از دست بدهند، به عبارت دیگر ناسازگاری اغلب از سطح رفتارها و هنجارها آغاز می‌شود و به سطح عمیق‌تر یعنی عقاید و ارزش‌ها می‌رسد.

۲۰

ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، عناصر مشرکانه و اساطیری هویت خود را کنار گذاشتند و به تفسیر توحیدی از هویت خود دست یافتند. عقاید و ارزش‌های توحیدی اسلام، ایران را به جهان اسلام ملحق ساخت و هویت ایرانی به صورت بخشی از هویت جهان اسلام درآمد.

۲۱

در دیدگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا حتی اساطیری نیست بلکه سکولار و دنیوی است و به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می‌شود. این هویت در قالب عناوین قوم‌گرایانه و ناسیونالیستی، امت و ملت اسلام را به اقوام مختلف نظیر ترک، عرب و فارس تقسیم می‌کند.

۲۲

۱) نظام فرهنگی عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تعیین می‌کند.

۲) اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش‌های فرهنگی جامعه باشد، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را تأمین می‌کند.

۳) اگر نظام سیاسی به دلایل داخلی و یا تحت تأثیر و فشار عوامل خارجی از اصول و ارزش‌های فرهنگی خود عدول کند، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را کاهش می‌دهند.

۲۳

افزایش جمعیت یک جهان اجتماعی، به منزله گسترش فرهنگ و معانی آن است و کاهش جمعیت یک جهان اجتماعی نیز به منزله محدود شدن گستره آن است که می‌تواند زمینه‌ساز بسط و تسلط جهان‌های اجتماعی دیگر باشد، از این رو تأمین جمعیت مناسب برای جهان‌های اجتماعی مسأله‌ای هویتی است.

پاسخ آزمون نوبت اول (۳)

جامعه‌شناسی (۱)

- ۱ نادرست
- ۲ نادرست
- ۳ درست
- ۴ درست

پاسخ آزمون نوبت اول (۲)

جامعه‌شناسی (۱)

- ۱ درست
- ۲ نادرست
- ۳ نادرست
- ۴ درست
- ۵ سطحی (بالایی)
- ۶ ارزش‌های نژادی
- ۷ از خودبیگانگی تاریخی
- ۸ فرهنگ (عقاید و ارزش‌ها)
- ۹ عقل و وحی
- ۱۰ قفس آهنین و زوال عقلانیت ذاتی

۱۱

به اراده کنشگر وابستگی دارد - احتمالی است.

۱۲

فرهنگ‌هایی که ظرفیت منطقی و عقلانی بیشتری دارند و با فطرت آدمیان سازگارتر هستند.

۱۳

مدار مقبولیت: خواست و اراده کسانی که قدرت بر آن‌ها اعمال می‌شود.

مدار مشروعیت: حق و باطل بودن

۱۴

سرمایه‌داری

۱۵

الف) صعودی

ب) نزولی

ج) افقی

د) افقی

۱۶

الف) جامعه‌پذیری: به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند و مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود، جامعه‌پذیری می‌گویند.

ب) خودباختگی جوامع غیر غربی در برابر جهان غرب را غرب‌زدگی می‌نامند.

۱۷

بله با هم ارتباط دارند، از هم تأثیر می‌پذیرند و بر هم تأثیر می‌گذارند، تأثیر جهان اجتماعی بر جهان طبیعی: زندگی اجتماعی انسان‌ها و آلودگی‌هایی که تولید می‌کنند، طبیعت را تهدید می‌کند.

تأثیر جهان طبیعی بر جهان اجتماعی: در شرایط اقلیمی متفاوت، شیوه زندگی اجتماعی مردم متفاوت است.

۱۸

هویت فرهنگی جهان اجتماعی، پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت اجتماعی افراد است. هویت اجتماعی افراد در پرتو هویت فرهنگی اجتماعی شکل می‌گیرد. هویت فرهنگی جهان اجتماعی فرصت شکل‌گیری هویت‌های

۲۲ قلمرو آرمانی شامل ارزش‌هایی است که مرم یک جامعه از آن جانب‌داری می‌کنند و رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند اما در عمل ممکن است برخی از آن‌ها را نادیده بگیرند.

۲۳ یعنی برای جهان‌های اجتماعی امکان انحراف از حق و پذیرش باطل وجود دارد همانگونه که امکان خروج از باطل و قبول حق وجود دارد.

پاسخ آزمون نوبت اول (۱۵)

جامعه‌شناسی (۱)

- ۱ درست
- ۲ درست
- ۳ درست
- ۴ نادرست
- ۵ کنش اجتماعی
- ۶ هنجار اجتماعی
- ۷ قلمرو واقعی
- ۸ فرصت‌ها و محدودیت‌ها - آرمان‌ها و ارزش‌ها
- ۹ گزینه ۱
- ۱۰ گزینه ۲
- ۱۱ گزینه ۱
- ۱۲ گزینه ۲
- ۱۳

فردی: پیاده‌روی کردن

درونی: تفکر

بیرونی: مشورت کردن

۱۴ لایه‌های سطحی: هنجارها و نمادها
لایه‌های عمیق: عقاید و ارزش‌ها

۱۵ به مجموعه اهداف و ارزش‌های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن‌ها هستند، «آرمان اجتماعی» می‌گویند.

۱۶ فرصت: رفت و آمد ایمن
محدودیت: رانندگی با سرعت مطمئنه

۱۷ پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» را می‌توان از هر کنشگری پرسید؛ زیرا فعالیت انسان با قصد و هدف خاصی انجام می‌شود اگرچه ممکن است همیشه به آن نرسد فردی که کنار رودخانه‌ای می‌رود؛ قصد ماهیگیری دارد یا می‌خواهد از شنیدن صدای آب لذت ببرد، شاید هم می‌خواهد شنا کند.

۵ درست

۶ کنش

۷ انتقال فرهنگ

۸ تربیت - منفعل - تأثیرگذار

۹ آرمان‌ها و ارزش‌های

۱۰ کنش فردی - تحقق یک ارزش - رعایت یک هنجار

۱۱ آگاهی عمومی و مشترک است.

۱۲ زمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق منجر شوند.

۱۳ دیدن سایر جوامع و رجوع به گذشته خود

۱۴ دیدگاه عرضی به تاریخ جوامع

۱۵ غرب چهارصد سال اخیر

۱۶ بسط و توسعه عقلانیت ابزاری - قفس آهنین

۱۷ الف) کنش اجتماعی: کنش اجتماعی نوعی کنش است که با توجه به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آن‌ها انجام می‌شود.

ب) آرمان اجتماعی: به مجموعه اهداف و ارزش‌های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن‌ها هستند، آرمان اجتماعی می‌گویند.

۱۸ آگاهانه بودن - ارادی بودن: کنش به اراده انسان وابسته است یعنی تا اراده و خواست انسان نباشد انجام نمی‌شود پس برای انجام کنش ارادی و آگاهی ضروری است، زیرا ممکن است فردی به کاری آگاه باشد، ولی تصمیم به انجام آن نگیرد.

۱۹ پدیده‌های جهان طبیعی مانند سیل و زلزله با تأثیری که بر کنش‌ها و زندگی اجتماعی انسان‌ها می‌گذارند به گستره جهان اجتماعی وارد می‌شوند.

۲۰ نهاد اقتصاد راه درست و مقبول یا کزراهه‌های به دست آوردن ثروت را درجهان اجتماعی تعیین می‌کند.

۲۱ جامعه‌ای که جهان را به زندگی دنیا محدود می‌کند و دل به آن می‌سپارد، ارزش‌ها، هنجارها و مفادهای خود را متناسب با همان شکل می‌دهد. اما جامعه‌ای که هستی را فراتر از زندگی دنیا می‌بیند، ارزش‌ها، هنجارها و نهادهای خود را متناسب با این عقیده سازمان می‌دهد.

۱۴ فردی - متغیر - اکتسابی

۱۵ جامعه‌پذیری

۱۶ فعالیت‌ها و نوآوری‌های اعضای جهان اجتماعی

۱۷ غرب‌زدگی

۱۸

توحیدی یا حتی اساطیری نیست بلکه سکولار و دنیوی است. به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می‌شود.

۱۹ اقتدار

۲۰

عدالت اجتماعی: ۲/ کشور: ۱/ کنش اجتماعی درونی: ۳

۲۱

ارزش‌هایی که مردم یک جامعه از آن جانب‌داری می‌کنند و رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند، اما در عمل ممکن است برخی از آن‌ها را نادیده بگیرند، قلمرو آرمانی جهان اجتماعی را شکل می‌دهند.

۲۲

جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی

۲۳

مادامی که هویت اجتماعی افراد در چارچوب عقاید و ارزش‌های اساسی جامعه شکل می‌گیرد، تغییرات هویتی افراد و گروه‌ها با هویت اجتماعی سازگار است و مورد تشویق و تأیید جامعه نیز قرار می‌گیرد.

۲۴

مرگ یک جهان اجتماعی هنگامی رخ می‌دهد که با وجود به‌کارگیری تمامی ظرفیت‌های خود، از پاسخ‌گویی به نیازهای طبیعی و جسمانی یا فطری و معنوی انسان‌ها باز می‌ماند.

۲۵

هویت فرهنگی تا زمانی که عقاید و ارزش‌های مربوط به آن مورد پذیرش اعضای جهان اجتماعی و برای آن‌ها مهم باشد، دوام می‌آورد.

۲۶

جهان اجتماعی خودباخته، به روش تقلیدی عمل می‌کند. ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می‌دهد. نه می‌تواند فرهنگ گذشته خود را تداوم بخشد و نه می‌تواند آن را رها کرده و به جهان دیگر ملحق شود.

۲۷

نهاد سیاست که مسئولیت هماهنگی نهادها را برعهده دارد، برای حل مشکل جمعیت چاره‌اندیشی می‌کند و با همراهی و همکاری مردم برای تأمین جمعیت، تدابیر و راه‌حلی را به اجرا درمی‌آورد که سیاست جمعیتی نامیده می‌شود. در ایران از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۰ سیاست کاهش جمعیت اتخاذ شد که در نتیجه آن میزان رشد سالانه جمعیت از ۳/۹ به ۱/۳ درصد کاهش یافت.

پاسخ آزمون نوبت دوم (۶)

جامعه‌شناسی (۱)

۱ درست

۲ نادرست

۱۸ هویت فرهنگی جهان اجتماعی، پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت اجتماعی افراد است.

۱۹

توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر

۲۰

ویژگی‌های هویتی	اکتسابی	انتسابی	فردی	اجتماعی	ثابت	متغیر
باهوش		✓	✓		✓	
تاریخ تولد		✓	✓		✓	

۲۱

تبعیت با کراهت و تبعیت با رضایت: زمانی است که شخصی با میل درونی، مطابق اراده دیگری عمل می‌کند.

۲۲

روحیه جهادی، خلاقیت، نوآوری، امنیت، رفاه و ...

۲۳

جهان متجدد فقط علمی را که با روش‌های تجربی به‌دست می‌آیند، علم می‌داند و علمی را که از روش‌های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد. با افول این دسته از علوم، امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری که پدیده‌های فراتجربی‌اند و با علوم تجربی قابل مطالعه نیستند، از دست می‌رود و داوری درباره این امور، به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود.

۲۴

(۱) تبلیغ و اقناع (۲) پاداش و تشویق (۳) تنبیه و مجازات

۲۵

اساطیری - سکولار

پاسخ آزمون نوبت دوم (۵)

جامعه‌شناسی (۱)

۱ درست

۲ درست

۳ نادرست

۴ نادرست

۵ ازخودبیگانگی تاریخی

۶ خویش‌الهی و توحیدی

۷ پسمردن یا بعد از تجدد

۸ عضویت در گروه‌های اجتماعی

۹ گزینه ۲

۱۰ گزینه ۲

۱۱ گزینه ۲

۱۲ گزینه ۱

۱۳ فرهنگ

۱۱

درون جهان اجتماعی: الف - ج
بیرون جهان اجتماعی: ب - د

۱۲

الف) ارزش اجتماعی: آن دسته از پدیده‌های مطلوب و خواستنی که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است.

ب) نهاد اجتماعی: مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند.
ج) تفاوت میان جهان‌های اجتماعی: تفاوت‌هایی که مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی و عناصر محوری باشد آن را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند.
د) آرمان اجتماعی: به مجموعه اهداف و ارزش‌های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن‌ها هستند.

۱۳

الف) ارادی و آگاهانه بودن
ب) مدرسه
ج) توحیدی - اساطیری
د) تقدس‌زدایی - قفس آهنین

۱۴

برخی از پیامدهای کنش به اراده‌ی افراد انسانی، یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته است. به همین دلیل به آن‌ها پیامدهای ارادی می‌گویند. این دسته از پیامدها خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد.

۱۵

یعنی با آگاهی و اراده‌ی انسان‌ها شکل می‌گیرد. علاوه بر این، آگاهی و شناختی که جهان اجتماعی بر اساس آن شکل می‌گیرد؛ آگاهی فردی و خصوصی نیست بلکه نوعی آگاهی مشترک و عمومی است.

۱۶

هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست پیامدهای آن نیز باقی است با تغییر جهان اجتماعی موجود و در پی آن برداشته شدن الزام‌هایش، جهان اجتماعی جدیدی شکل می‌گیرد و الزام‌های دیگری به دنبال می‌آورد که بر فعالیت اجتماعی اعضای آن تأثیر می‌گذارد.

۱۷

جهان متجدد فقط علمی را که باروش‌های تجربی به دست می‌آیند علم می‌داند و علمی را که از روش‌های فراتجربی استفاده می‌کنند علم نمی‌شناسد با افول این دسته از علوم امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری از دست می‌رود و دآوری درباره‌ی این امور، به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود.

۱۸

حقایق هر چند خود ثابت‌اند ولی از جهت قرار گرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی تغییرپذیرند یعنی برای جهان اجتماعی امکان انحراف از حق و پذیرش باطل وجود دارد؛ همان‌گونه که امکان خروج از باطل و قبول حق وجود دارد. جهان‌های اجتماعی می‌توانند بر مدار حق و باطل بچرخند اما حق و باطل بر مدار بینش و گرایش آن‌ها دچار تغییر نمی‌شود.

۲۰

جامعه ایران با بازگشت به هویت اسلامی خود که هویتی مستقل، فعال و تأثیرگذار است، به صورت قلب تپنده‌ی بیداری اسلامی درآمد. جهان اسلام اینک با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران، هویت خود را بیرون از تصاویری که جهان غرب القا می‌کرد، جست‌وجو می‌کند و به این ترتیب، اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر شد.

۲۱

تنها عناصر عقلی این دو فرهنگ را اخذ کرد. به تناسب هستی‌شناسی توحیدی خود در دانش‌های مختلف آن‌ها تصرف کرد. عنصر اساطیری و مشرکانه این دو فرهنگ را نپذیرفت.

۲۲

- ۱) تعارض فرهنگی
- ۲) تزلزل فرهنگی
- ۳) تحول فرهنگی

۲۳

جهان اجتماعی	معیار و ملاک هویت‌یابی افراد
جامعه قبیله‌ای	جایگاه قبیله‌ای
جامعه سرمایه‌داری	ثروت و توان اقتصادی
جامعه اسلامی	تقوا، علم و عدالت

پاسخ آزمون نوبت دوم (۸۸)

جامعه‌شناسی (۱)

- ۱ درست
- ۲ درست
- ۳ نادرست
- ۴ نادرست
- ۵ کنش
- ۶ دنیوی
- ۷ زنده و سالم
- ۸ سطحی
- ۹ درست

الف) شهر

ب) عدالت اجتماعی

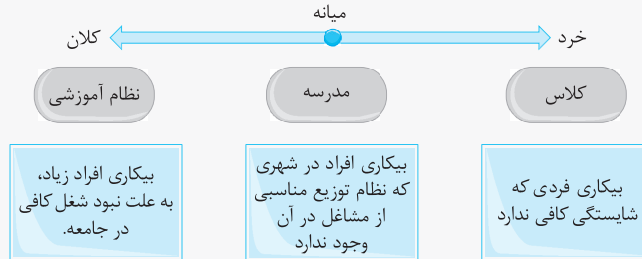
ج) تصور از معلم

۱۰

آرمان‌های درون قلمرو واقعی	آرمان‌های بیرون قلمرو واقعی
احترام به پدر و مادر بستن کمر بند ایمنی	بانکداری اسلامی

خلاصه درس‌ها

(۱) اندازه و دامنه: برخی از پدیده‌ها کلان (بزرگ) هستند؛ مانند فرهنگ، عدالت و جامعه و برخی دیگر خرد (کوچک) هستند؛ مانند کنش اجتماعی. برخی نیز در میانه سایر پدیده‌ها قرار می‌گیرند.

کنش اجتماعی خرد

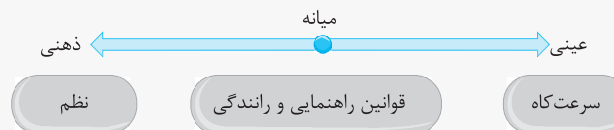

بازار ارزهای بین‌المللی (فارکس)

بورس اوراق بهادار ایران

(۲) ابعاد ذهنی و عینی: برخی از پدیده‌های جهان اجتماعی، بُعد محسوس، مادی و عینی قوی دارند؛ مانند ساختمان‌های مسکونی و کنش‌های بیرونی. اما برخی دیگر، بعد ذهنی و معنایی قوی‌تری دارند؛ مانند عقاید، ارزش‌های اجتماعی و کنش‌های درونی.

همه پدیده‌های اجتماعی، هویتی ذهنی و معنایی دارند؛ از این رو هیچ‌یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیست اما همه پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارند.

چرا ابعاد ذهنی پدیده‌ها، در جهان اجتماعی اهمیت دارند؟ زیرا در صورت ناآگاهی نسبت به ابعاد ذهنی پدیده‌ها نمی‌توانیم از آن‌ها استفاده کافی را ببریم؛ مانند دانش‌آموزی که از استعداد سرشاری برخوردار است، ولی به علت ناآگاهی از آن، نمی‌تواند از استعدادش بهره‌چندانی ببرد یا در صورتی که ابعاد ذهنی نعمت نفت در کشوری نفت‌خیز مورد غفلت باشد، این کشور نفت را به کمترین قیمت خواهد فروخت.

پدیده‌های جهان اجتماعی در عین حال که ویژگی عینی یا ذهنی بودن دارند، ویژگی کلان یا خرد نیز دارند؛ برای مثال فرهنگ همانطور که پدیده‌ای کلان است، بعد ذهنی نیز دارد.

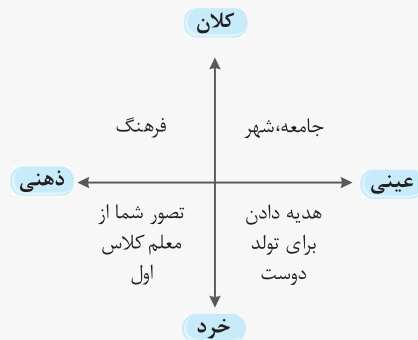
لایه‌های جهان اجتماعی کدام‌اند؟

لایه‌های جهان اجتماعی { (۱) لایه‌های سطحی
(۲) لایه‌های عمیق و بنیادین

ویژگی‌های لایه‌های سطحی جهان اجتماعی: (۱) به آسانی تغییر کرده و تغییر آن‌ها تحول مهمی در جهان اجتماعی پدید نمی‌آورد. (۲) می‌توانند حذف شوند و با حذف آن‌ها جهان اجتماعی تداوم می‌یابد. (۳) نقش حیاتی و اساسی ندارند. (۴) تأثیرات محدودتری دارند. (۵) شامل ارزش‌ها و هنجارها هستند. ویژگی‌های لایه‌های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی: (۱) به آسانی تغییر نمی‌کنند. (۲) اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد. (۳) تأثیرات همه‌جانبه و فراگیر دارند. (۴) نقش حیاتی دارند. (۵) شامل عقاید و ارزش‌ها هستند.

چه هنگام تغییر در لایه‌های سطحی موجب تغییر و تحول بنیادین جهان اجتماعی می‌شود؟ هنجارها و نمادها برحسب شرایط قابل تغییرند و تغییر برخی از آن‌ها زمانی که منجر به تغییر در لایه‌های عمیق شود، موجب تحول و تغییر بنیادین جهان اجتماعی می‌شود.

عمیق‌ترین لایه‌های جهان اجتماعی کدام‌اند؟ عمیق‌ترین لایه‌های جهان اجتماعی، عقاید کلانی هستند که بر ارزش‌های اجتماعی اثر می‌گذارند. باور و اعتقاد انسان‌ها نسبت به اصل جهان، جایگاه انسان در آن و تفسیرشان از زندگی و مرگ خود، عمیق‌ترین پدیده‌های اجتماعی محسوب می‌شوند؛ مثلاً در جامعه‌ای که زندگی را به این جهان محدود می‌کند، ارزش‌ها، نمادها و هنجارهای آن دنیوی می‌شوند.

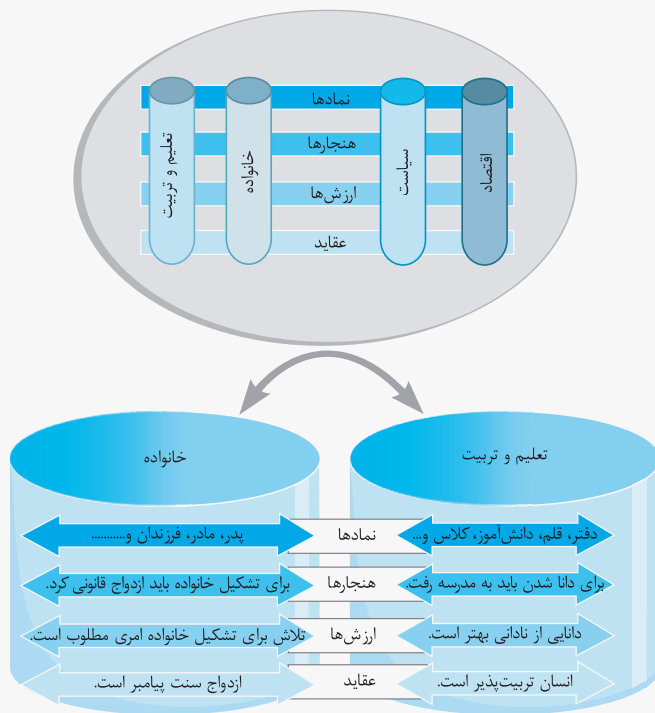
نمادها

نهاد اجتماعی: مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند؛ به عبارت دیگر، زمانی که اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم، نهاد اجتماعی آشکار می‌شود.

مثال خانواده، سیاست، اقتصاد، تعلیم و تربیت و ...

کارکرد نهاد اجتماعی: هر نهاد اجتماعی شیوه قابل قبول تأمین بعضی از نیازهای افراد را معین کرده و متقابلاً شیوه‌های غیرقابل قبول را طرد می‌کند. مثلاً نهاد اقتصاد، راه درست و مقبول یا کُزراه‌های به‌دست آوردن ثروت در جهان اجتماعی را تعیین می‌کند.

نکته هیچ جامعه‌ای بی‌نیاز از هنجارها، نمادها و نهادهای اجتماعی نیست، ولی انواع و اشکال مختلفی از این پدیده‌ها، در جهان اجتماعی موجود است.

درس هفتم ارزیابی جهان‌های اجتماعی

🔗 قلمروی واقعی و آرمانی جهان اجتماعی کدام است؟

برخی از اهداف کوتاه‌مدت‌اند؛ مانند انجام تکالیف درسی روزانه، برخی دیگر میان‌مدت‌اند؛ مانند رفتن به کلاس بالاتر و برخی نیز بلندمدت‌اند؛ مانند تبدیل شدن به فردی مفید در جامعه و سعادت دنیوی و اخروی و رسیدن به هریک از این اهداف، وابسته به کنش افراد است. **آرمان اجتماعی**؛ به مجموعه اهداف و ارزش‌های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن‌ها هستند، «آرمان اجتماعی» می‌گویند. آرمان اجتماعی تصور اعضای جهان اجتماعی از وضعیت مطلوب فرهنگ، سیاست، اقتصاد، خانواده و ... است.

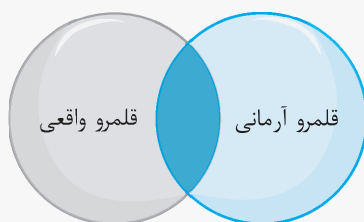
🔗 آرمان‌های اجتماعی در ارزش‌ها متبلور می‌شود؛ مثلاً آرمان جهان اسلام، توحید است.

قلمروی آرمانی جهان اجتماعی؛ ارزش‌هایی که مردم یک جامعه از آن جانب‌داری می‌کنند و رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند، اما در عمل ممکن است برخی از آن‌ها را نادیده بگیرند، قلمرو آرمانی جهان اجتماعی را شکل می‌دهد.

قلمرو واقعی جهان اجتماعی؛ ارزش‌هایی که مردم یک جامعه به آن عمل می‌کنند، قلمرو واقعی جهان اجتماعی را می‌سازد.

چگونگی تغییر قلمرو آرمانی و قلمرو واقعی جهان اجتماعی؛ قلمرو آرمانی و واقعی جهان اجتماعی بر روی یکدیگر گشوده‌اند و مرز آن‌ها **براساس** عمل مردم تغییر می‌کند **یعنی** هر اندازه که مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند، به همان اندازه آرمان‌ها وارد قلمروی واقعی جهان اجتماعی می‌شوند **اما** اگر مردم به ارزش‌هایی که در قلمرو آرمانی وجود دارند، عمل نکنند، قلمرو واقعی از آرمان‌ها فاصله می‌گیرد.

🔗 برنامه‌ریزان فرهنگی تلاش می‌کنند از طریق تعلیم و تربیت، زمینه تحقق بیشتر آرمان‌ها و ورود آن‌ها به قلمرو واقعی جهان اجتماعی را فراهم کنند.

آرمان‌ها	
بیرون از قلمرو واقعی	درون قلمرو واقعی
ناپسند بودن اسراف و تبذیر	استکبارستیزی
صلح در سرزمین‌های اشغالی	احترام به پدر و مادر
استقلال سیاسی پیش از انقلاب اسلامی ایران	استقلال سیاسی پس از انقلاب اسلامی ایران

🔗 قلمروی واقعی و آرمانی جهان اجتماعی را چگونه ارزیابی کنیم؟

در سراسر تاریخ، حق و باطل از آرمان‌های بشری بوده و اغلب جوامع رعایت حق و مقابله با باطل را لازم دانسته‌اند؛ از جمله جهان اسلام که عمل به حق و پرهیز از باطل را مهم‌ترین آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی می‌داند.

🔗 واقعیت‌های هر جهان اجتماعی را می‌توان براساس آرمان‌ها ارزیابی کرد و براساس دو ارزش حق و باطل، واقعیت‌ها و آرمان‌های جهان اجتماعی به دو نوع حق و باطل تقسیم می‌شوند.

🔗 عقیده به توحید، وفای به عهد، راستگویی، تحمل دیگران و ... از جمله عقاید و ارزش‌های حق‌اند.

عقاید باطل؛ هر بخش از جهان اجتماعی که به لحاظ علمی صحیح و قابل دفاع نبوده و براساس خرافات شکل گرفته باشد، باطل است.

🔗 شرک، ظلم، بی‌عدالتی، دنیاپرستی و ... از جمله عقاید و ارزش‌های باطل‌اند.

چگونگی شناخت بخش‌های مختلف جهان اجتماعی؛ حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی با علم متناسب با همان لایه شناخته می‌شود؛ برای مثال علوم تجربی، توان داوری درباره تکنیک‌های اجرایی، مانند درست یا نادرست بودن شیوه درمان بیماران را دارد. روش شناسایی حق و باطل بودن عقاید کلان درباره انسان و جهان؛ این‌ها را نمی‌توان با علوم تجربی شناخت، بلکه علوم مبتنی بر عقل و وحی دو ابزار مهم شناخت عقاید و ارزش‌ها هستند.

ویژگی جوامعی که علم را به دانش تجربی محدود کرده و عقل و وحی را معتبر نمی‌دانند: (۱) نمی‌توانند از حق یا باطل بودن عقاید و آرمان‌ها سخن بگویند. (۲) از نظر آن‌ها عقاید و ارزش‌های اجتماعی، پدیده‌هایی هستند که صرفاً در قلمرو آرمانی یا واقعی جوامع پدید می‌آیند. (۳) فقط می‌توانند بودن یا نبودن ارزش‌ها و پیامدهای اجتماعی و تاریخی آن‌ها را بشناسند و برای داوری در مورد درست یا غلط بودن آن‌ها راهی ندارند. علوم اجتماعی در چه صورتی می‌تواند درباره حق یا باطل بودن واقعیات و آرمان‌های جهان‌های اجتماعی داوری کند؟ علوم اجتماعی اگر علم را به دانش تجربی محدود نکند، می‌تواند درباره حق یا باطل بودن واقعیات اجتماعی داوری کند.

آیا حق و باطل، تابع جهان‌های اجتماعی‌اند؟

برخی جهان‌های اجتماعی حق و باطل بودن عقاید و ارزش‌ها را به خواست و عمل افراد وابسته می‌دانند و هیچ حقیقتی را ورای خواست و اراده افراد به رسمیت نمی‌شناسند. اما حق و باطل بودن عقاید و ارزش‌ها براساس آگاهی یا جهل و توجه یا بی‌توجهی مردم تعیین نمی‌شود در واقع جهان‌های اجتماعی می‌توانند بر مدار حق و باطل بچرخند اما حق و باطل بر مدار بینش و گرایش آن‌ها تغییر نمی‌کند؛ پس حق و باطل تابع جهان‌های اجتماعی نیست.

چگونگی ورود حق به قلمرو آرمانی و واقعی جهان اجتماعی؛ جوامع مختلف با ایمان به عقاید حقیقی، آن‌ها را به قلمروی آرمانی خود وارد کرده و در صورتی که هنجارها و اعمال خود را نیز براساس آن‌ها سامان دهند، عقاید حقیقی را به قلمرو واقعی وارد می‌کنند. عقاید باطل چگونه به عرصه آرمانی یا واقعی جهان اجتماعی وارد می‌شوند؟ اگر جوامع حقایق را نشناسند و به آن ایمان نیاورند و مطابق آن عمل نکنند یا اگر ایمان خود را نسبت به حقایق از دست بدهند، از حق گسسته و به سوی باطل گام برمی‌دارند.

حقایق هرچند ثابت‌اند ولی از جهت قرارگیری در قلمرو آرمانی یا واقعی جوامع، تغییرپذیرند یعنی امکان انحراف از فرهنگ حق و پذیرش حق وجود دارد؛ همان‌گونه که امکان خروج از باطل و قبول حق نیز وجود دارد.

درس هشتم هویت

در مورد هویت چه می‌دانید؟

پاسخ پرسش «کیستی؟» هویت است که شخص را از اشیا و افراد دیگر متمایز می‌کند.

هویت با نوعی احساس مثبت یا منفی همراه است.

انواع ویژگی‌های هویتی

- (۱) اکتسابی و انتسابی
- (۲) ثابت و متغیر
- (۳) فردی و اجتماعی

ویژگی‌های انتسابی: ویژگی‌هایی هستند که ما در شکل‌گیری و تغییر آن‌ها نقشی نداریم؛ مانند مکان و زمان تولد یا دختر و پسر بودن. ویژگی‌های اکتسابی: ویژگی‌هایی هستند که ما در شکل‌گیری آن‌ها نقش و سهم بسیاری داریم یا آن‌که ویژگی‌هایی هستند که در به‌دست آوردن آن‌ها نقشی نداریم اما می‌توانیم با تلاش و کوشش خود، آن‌ها را تغییر دهیم؛ مانند بسیاری از ویژگی‌های اخلاقی و روانی یا منزلتی که از طریق خانواده به‌دست می‌آوریم و با کنش‌هایمان آن را تغییر می‌دهیم.

ویژگی‌های ثابت: زمان و مکان تولد

تعریف اسلامی: سازمان پیدا کردن فعالیت مردم و نهادها بر مبنای عقاید و ارزش‌های اجتماعی اسلامی در نتیجه جمهوری اسلامی یا مردم‌سالاری دینی، نوعی نظام سیاسی که در جهان اسلام مورد توجه است.

در نظام اسلامی:

(۱) احکام با خواست مردم و تحت اراده و مشیت خدا شکل می‌گیرد.

(۲) عقل و وحی وسایل شناخت ارزش‌های الهی و احکام اجتماعی‌اند.

(۳) انسان‌ها مسئول شناخت و اجرای آن هستند.

ارزش‌های اجتماعی اسلامی عبارت‌اند از: عبودیت، عدالت، آزادی، استقلال، نفی وابستگی، نفی تسلط بیگانگان بر امت اسلامی، امنیت، تأمین اجتماعی و تکامل عمومی، تلاش برای آبادانی، عقلانیت، مشورت، مشارکت در امور عمومی، توسعه معرفت و آگاهی نسبت به حقایق آفرینش و ... در عقاید اسلامی، هر مسلمانی صبح را به شب برساند و به فکر امت نباشد. مسلمان نیست؛ زیرا مسلمانان موظف‌اند به همهٔ مظلومان یاری برسانند، همچنین انجام عبادات به صورت جمعی ارزش بالاتری دارد.

ﷻ در برخی روایات اسلامی، مسئولیت متقابل است و امام به عنوان مهم‌ترین مسئولیت یاد شده است.

درس شانزدهم / هویت ایرانی (۴) (هویت جمعیتی و اقتصادی ایران)

جمعیت هر جامعه چه رابطه‌ای با هویت آن دارد؟

عینی‌ترین ابعاد هویت: (۱) جمعیت (۲) اقتصاد

ﷻ اولین شرط بقای هر جامعه، جمعیت آن است.

جهان اجتماعی چگونه گسترش می‌یابد؟ گسترش جهان اجتماعی از طریق گسترش فرهنگ و معانی آن صورت می‌گیرد. راه گسترش هر فرهنگ: شناختن یا اندیشیدن، پذیرفتن و عمل کردن به آن

ﷻ هر عاملی که در گسترش فرهنگ و معانی مؤثر است، در بسط هویت جهان اجتماعی نیز تأثیر دارد؛ بنابراین لازمهٔ بسط جهان اجتماعی، افزایش جمعیت است.

چرا تأمین جمعیت مناسب برای جهان اجتماعی اهمیت دارد؟ اعضای جهان اجتماعی عامل و حامل فرهنگ و معانی آن هستند و هرچه حاملان و عاملان یک فرهنگ بیشتر باشد، آن فرهنگ بسط بیشتری می‌یابد و کاهش جمعیت به منزلهٔ محدود شدن گسترهٔ فرهنگ جهان اجتماعی است که می‌تواند زمینه‌ساز تسلط جهان‌های اجتماعی دیگر باشد؛ تأمین جمعیت مناسب، مسأله‌ای هویتی است. هدف اسلام: تأمین جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن می‌باشد (که لازمهٔ آن داشتن جمعیت مناسب است). در چه صورتی افزایش جمعیت ضروری است؟ اگر (۱) فرهنگ و معنایی که با افزایش جمعیت، بسط می‌یابد، حق باشد و (۲) افراد و اعضای این فرهنگ حاملان حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.

سیاست‌های جمعیتی

فرزندآوری: (۱) نیاز فطری انسان‌ها و (۲) تأمین جمعیت، از کارکردهای مهم نهاد خانواده است. علل کاهش و پیری جمعیت در جوامع غربی: بالا رفتن سن ازدواج، افزایش بی‌ثباتی، فروپاشی خانواده و طلاق، رفاه‌زدگی، عافیت‌طلبی، مصرف‌گرایی، هزینه پنداشتن فرزندان و ...

شاخص و نشانهٔ جهان اجتماعی متجدد: کاهش جمعیت

راهکارهای جهان متجدد برای جبران کاهش جمعیت: (۱) سیاست‌های تشویقی و (۲) پذیرش مهاجران

سیاست‌های جمعیتی: در مواقعی که جهان اجتماعی با کاهش یا افزایش جمعیت مواجه می‌شود، نهاد سیاست (که مسئولیت هماهنگی نهادها را برعهده دارد) برای حل مشکل جمعیت چاره‌اندیشی می‌کند و با همراهی و همکاری مردم برای تأمین جمعیت، تدابیر و راه‌حلهایی را به اجرا درمی‌آورد که «سیاست‌های جمعیتی» نامیده می‌شود.